

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvscvla Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis

Marca, Pierre de

Parisiis, 1681

Capvt V. Ordo Conciliorum Africae in veteri collectione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14704

illo est in capitulis novem quæ de gratia Dei definita sunt in Concilio Carthaginensi anno ccccxviii. quamvis ejusdem Concilii canones de disciplina editos citet. Statuta itaque Concilii quarti, quæ ordinationum mysteria & formulas graduumque atque ordinum varias functiones respiciunt, juxta instituti sui rationem Ferrandus præmittere debuit. Illud unum me habet anxium, cur in sua breviatione de canonibus Chalcedonensis Concilii tacuerit: qui recepti cum fuissent ab Ecclesia Romana, valere quoque debebant in Africa, quæ flagrantibus Concilii Chalcedonensis propugnatoribus abundavit, & inter eos præcipuè Facundo Hermianensi Episcopo, cujus extant libri duodecim de tribus capitulis ejus Concilii in controversiam adductis temporibus Justiniani, quæ tamen auctor ille vehementi oratione tuetur, licet postea in Quinta synodo damnata fuerint.

C A P V T V.

Ordo Conciliorum Africae in veteri collectione.

I. **N** V N C specialiter consideranda sunt ea Concilia ex quibus compacta est vetus collectio. Statim occur-

Q

rit Concilium Carthagine habitum sub Grato illius urbis Episcopo, in quo omnium primò canones constituti sunt. unde dicitur eleganter in collectione illa *Concilium Carthaginense primum*.

I I. Secundum ordine est Concilium sub Genetlio: cuius nomen perperam scribitur in editis *Genedius* pro *Genetlio*, ut habet Ferrandus & veteres manuscripti codices. De istius Concilii veritate nullus superest dubitandi locus, cum & in collectione veteri exhibeatur, & ex eo plures canones citet Ferrandus. Iustellus tamen ait falsum & fictum omnino esse, quod probare tentat, quia convenisse dicitur in præfatione Valentiniano Augusto IV. & Theodosio Consulibus. Nusquam enim, inquit, Valentinianus cum Theodosio, sed cum Neoterio anno c c c x c. consulatum gessisse reperitur. Quod sane notum est. Sed id solùm evincit, errorem in nomen Theodosii exscriptorum vitio irrepsisse, legendumque *Neoterium*, ut habeamus par Consulium illius anni.

III. Addit, Alypium Tagastensem Episcopum, qui hac in synodo interloquitur, nonnisi quatuor annis post prædictorum consulatum ordinatum fuisse Episcopum, ut observat Baronius ex Augustino & Hieronymo. quo argumento cum ipse

quoque Baronius utatur, illud statim diluamus. Sanè Baronius mitiùs agit cum hoc Concilio, quod gradu solùm movendum putat, & posterius esse Conciliis omnibus quæ ab Aurelio Carthaginensi habita sunt: qui quidem, velut emeritus, successorem sibi designavit Genetlium. unde factum ut in actis ejus Concilii Genetlii & Aurelii mentio injiciatur, ac si uterque synodo præfesset, ille ut actu Episcopus, alter ob dignitatem retentam, cum tamen certum sit vice versa Aurelium successisse Genetlio. Probat autem sententiam suam ex eo quòd Valentinus Numidiæ Primas huic synodo interfuerit, qui fuit Xantippi successor. Porrò Xantippus Milevitano Concilio præsens aderat anno cccci. ante quod tempus Carthaginense tertium quod vocant, quartum, & quintum habita fuerant. Ergo secundum dici non potest in quo Valentinus Xantippi successor interfuit. Huic argumento aliud addit, nempe canone secundo hujus Concilii citari canonem xxxvii. collectionis Dionysianæ, de continentia clericorum, qui petitus est ex Concilio habito anno cccci. & canone tertio laudari canonem de chrismate, reconciliatione poenitentium, & puellarum consecratione, qui extat in Concilii sexti canone decimo.

Q ij

IV. His difficultatibus ut satisfiat, observandum est canones Concilii Carthaginensis sexti petitos esse ex variis Conciliis prioribus, nempe ex Concilio sub Grato canonem quintum, ex Carthaginensi tertio plerisque, & ex synodo sub Genetlio canones II. III. IV. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. & XIII. iisdem quandoque verbis, aliquando verò paulisper mutatis. Unde accidit ut interlocutiones Episcoporum, quæ tribuuntur rectè Aurelio, Alypio, Numidio, & aliis in Concilio sexto, in quod canonum sub Genetlio verba transcribuntur, fuerint deinde inter exscribendum, librariorum vitio, retentæ in actis Concilii sub Genetlio sub nominibus eorundem Episcoporum; qui alii erant in vero exemplari illius Concilii sub Genetlio, ut statim patebit.

V. Interim ut tota res sit adhuc apertior, canones editi à Concilio sub Genetlio, quos habet Ferrandus, hic proponendi sunt, & reliqui expendendi: unde constabit vetustas huius Concilii præ ceteris habitis sub Aurelio; tantum abest ut sit ultimum, quemadmodum sibi persuaserat Baronius. Tum etiam manifestum fiet discrimen istius Concilii à sexto; quod tamen à priore pleraque mutuatum est, ut dixi. Denique quid significetur per *pre-*

teritum Concilium in canone I I. & I I I. sub Genetlio. Sicque Baronii argumentis respondebitur.

VI. Quatuor hujus Concilii canones citat Ferrandus in Breviario, quartum, octavum, nonum, & decimum. Quarti canonis compendium hoc est apud illum auctorem numero cxciv. *Vt qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem accusandi non habeat. Concilium Carthagenense sub sancto Genetlio tit. IV. Concil. Carthag. tit. VI. Hoc & in Concilio Thenitano statutum est.* Ex collatione istorum canonum patet duo fuisse Concilia Carthagenensia quæ criminosos ab accusatione summovertunt, alterum sub Genetlio, idque prius, ut docet ordo scripturæ, & alterum Carthagenense, quod congruit cum antiqua collectione; ubi res eadem sancitur in Concilio sub Genetlio tit. VI. & præterea apud Dionysium in Carthagenensi sub Aurelio, quod vocant sextum, tit. VI I I. Vbi diligenter observandum est, hunc canonem editum in Concilio sub Genetlio teste Ferrando, & in Carthagenensi sexto, eodem teste; in utroque fieri ad suggestionem Numidii, Aurelio interloquente & Præsidis munus exercente. quod ut conveniat Concilio sexto, non potest convenire Concilio sub Genetlio. Quare dicendum, canonis verba

Q iij

deprompta quidem à patribus Concilii sexti ex Concilio sub Genetlio, sed à librariis transcribentibus vices mutatas, & Episcoporum nomina ex Concilio sexto in hoc translata, quod caput probandum sumpseramus. Idem error pervasit canones VII. X. & XI. Concilii sexti, qui respondent canonibus IV. & VIII. Concilii sub Genetlio, ubi fit mentio Alypii & Valentini.

VII. Tituli octavi lemma hoc est num. LV. apud Ferrandum: *Vt Episcopus si causam habuerit, à duodecim Episcopis audiatur. Concilium Carthaginense sub sancto Genetlio tit. VIII.* Et de Presbyteris numero xcvi. apud eundem: *Vt Presbyter qui reatum incurrit, à sex vel à septem Episcopis audiatur. Concil. Carthagin. sub antistite Genetlio tit. IX.* in collectione veteri can. x. ad suggestionem Felicis Episcopi Selemselitani, quæ repetita sunt iisdem verbis in Carthaginensi sexto sub Aurelio; dempta tamen isthac clausula, quæ est in isto secundo: *Genethius Episcopus dixit: Quid ad hoc dicit sanctitas vestra? Ab universis Episcopis dictum est à nobis veterum statuta debere servari.* Vnde manifestè patet hunc canonem è Concilio sub Genetlio translatum fuisse in Concilium sextum, ut nos toties diximus.

VIII. Ad rem ipsam quod attinet,

numerus duodecim Episcoporum ad iudicandum Episcopum constitutus fuerat à Concilio sub Grato can. xi. sex in iudicio Presbyteri, trium autem in causa Diaconi. Quare non inutiliter in Concilio sub Genetlio additum est illud constitui *juxta veterum canonum statuta*. Quod iterum confirmatum fuit canone v i i i. Concilii Carthaginensis tertii, qui repetitus est in canone x x. Concilii Carthaginensis sexti, explicata phrasi quæ in præcedenti Concilio obscurior videbatur. Dicto enim canone v i i i. statuitur quòd si Presbyteri vel Diaconi fuerint accusati, adjuncto sibi ex vicinis locis legitimo numero collegarum, id est, in Presbyteri nomine quinque, in Diaconi duorum, Episcopi ipsorum causas discutiant. Quem loquendi modum retinuit Ferrandus num. l i. *Vt Episcopus accusatos Presbyteros convocatis quinque Episcopis audiat*. Quod ita enuntiat in dicto canone x x. Concilii Carthaginensis sexti ut sententia prioris canonis explicetur. Ait enim vicinos Episcopos petendos & eligendos ab accusatis, & debere eos esse numero sex, unà cum proprio Episcopo, in Presbyteri nomine, & in Diaconi tres.

IX. In Concilio sub Genetlio constitutum docet Ferrandus numero x x i v.

Q iij

Vt nullus Episcopus plebem alienam usurpet.
Concil. Carthagin. sub sancto Grato tit. IX.
Concilium Carthagin. sub antistite Genetlio tit.
IX. Concil. Carthagin. tit. v. Canon iste
 nonus est undecimus numero in collec-
 tione veteri, editus ad suggestionem Vic-
 toris Episcopi. In Concilio sexto sub Au-
 relio canone v. quem laudat Ferrandus,
 ad relationem Aurelii de avaritiæ variis ca-
 pitibus cavetur; inter cetera generaliter,
ne quis alienos fines usurpet. Vnde patet
 discrimen utriusque Concilii, & prius esse
 Concilium sub Genetlio quàm Carthagi-
 nense sub Aurelio.

X. Eadem differentia & antiquitas ma-
 gis elucet ex titulo x. quem laudat Fer-
 randus numero i v. *Vt Episcopus à tribus*
ordinetur, consentientibus aliis per scripta, cum
confirmatione Metropolitanæ vel Primatis.
Concil. Carthag. sub antistite Genetlio tit. x. Con-
cil. universale Carthagin. tit. XLIV. Sanè
 consensus & præceptum Primatis diserte
 requiritur & numerus trium sacerdotum
 in ordinando Episcopo, ex definitione
 canonis XII. sub Genetlio in editis, qui
 ad suggestionem Numidii Massulitani con-
 stitutus est. Quæ sententia brevioribus
 verbis, referente Aurelio, expressa est ca-
 none XIII. Concilii Carthaginensis sexti,
 licèt decretum istud & interlocutio diser-

tè tribuatur Genetlio in superiori Concilio, Quo exemplo docemur Aurelii interlocutiones insertas actis Concilii sub Genetlio corrigendas esse & tribuendas ipsi Genetlio, non autem Aurelio, qui nondum erat Episcopus.

XI. Ea omnia docent apertissimè discrimen Concilii sub Genetlio à ceteris Africanis & illius vetustatem; quamvis canones aliquot ex eo transcripti sint in Concilium Carthaginense sextum sub Aurelio, iisdem quandoque verbis; quandoque verò illorum sententia sola, ut superius dixi & probavi. Quod accidit quoque in secundo canone Carthaginensis sexti; qui, dempta præfatione quæ est in Concilio sub Genetlio, transcriptus est è primo capitulo illius Concilii; nempe, ut Trinitas credatur & prædicetur.

XII. Canon tertius & quartus ejusdem Concilii sexti, de continentia sacerdotum, quorum primus Aurelio suggerente constituitur, & alter Faustino quoque interloquente, desumpti sunt ex canone secundo sub Genetlio: ubi Aurelius interloquens introducit, sed de Faustino tacetur; quæque in sexto Concilio, Faustino Legato Romanæ sedis tribuuntur, in Concilio habito sub Genetlio universis Episcopis adscribuntur. Vnde fit

manifestum Concilium sub Genetlio ve-
tustate præcedere aliud, quod ex priore
locupletatur. Quod autem constituitur
de sacerdotum continentia, juxta *præte-
riti Concilii* definitionem, ut aiunt, intel-
ligendum est de Concilio habito sub Si-
ricio statim post epistolam synodicam
Concilii Romani ad Africanos directam
post consulatum Arcadii Augusti & Bau-
tonis, id est, anno cccclxxvi. ubi
cavetur specialiter de sacerdotum absti-
nentia ab uxoribus; ut docui libro i. de
concordia sacerdotii & imperii cap. viii.
§. i v. Quare fallitur Baronius, qui cano-
ne illo secundo laudari putat canones
Concilii Carthaginensis sexti.

XIII. Sextus canon de chrismate, re-
conciliatione pœnitentium, & puellarum
consecratione à Presbyteris non agenda,
ad suggestionem Fortunati, rogante sen-
tentias Aurelio, iisdem verbis exhibetur
in canone tertio Concilii sub Genetlio. In
quo sine dubio est hallucinatio exscripto-
ris, qui canonem Concilii sexti adscriptum
Concilio sub Genetlio; in quo ea de re
nihil statutum fuit, sed in Carthaginensi
tertio can. xxxi. & xxxvi. quod præ-
teritum Concilium dicitur in canone illo
sexto. Sanè Ferrandus numero xc i. uti-
tur in hac re solo testimonio Carthagi-

nenſis tertii: *Vt Presbyter inconfulto Epifcopo virgines non confeoret, chrifma verò nunquam conficiat. Concil. Carthagin. tit. XLII.*

XIV. Vetuſtas quoque Concilii iſtius ſub Genetlio deprehenditur ex canone quinto, ubi ad ſuggeſtionem Felicis Selemſelitani, interloquente Genetlio, definitum eſt ut diœceſes quæ nunquam Episcopos habuerunt, non habeant, niſi ex conſenſu proprii Episcopii. Quæ definitio deinde confirmata eſt in canone XLII. Concilii tertii, ubi habetur illud in multis Conciliis jam fuiſſe conſtitutum. quibus verbis Concilium ſub Genetlio, inter cetera, indicatur. Hæc ſententia dein aucta eſt, requiſito tamen conſenſu Primatis & Concilii plenarii auctoritate in canone quarto Concilii Carthaginenſis habiti anno ccccvii. qui relatſus eſt in collectione Dionyſii.

XV. Aliud quoque ſuggerente eodem Felice, & interloquente Genetlio, conſtitutum eſt canone ſeptimo, nempe ut Episcopus ille excommunicetur qui ab alio excommunicatum ſuſceperit. quod in nullo poſteriore Concilio inſertum eſt. Et canone nono ad ſuggeſtionem Numidii ſtatuitur *ut Presbyter inconfulto Epifcopo in quolibet loco agenda non audeat celebrare.* quod extat apud Ferrandum numero xc.

ex Concilio Carthagin. tit. VII. ubi deest sine dubio nota quam addit alibi, nempe ex Concilio sub Genetlio. Tandem Genetlius Concilium suum claudit sanctione ista; ut quæ statuta sunt ab eo gloriosissimoc ætu custodiantur, & qui subscriptionem suam violaverit, deponatur.

XVI. Post synodum habitam sub Genetlio, Concilium universale omnium provinciarum Africæ coactum est in Hipponensi civitate sub Aurelio, Theodosio Augusto III. & Abundantio Coss. id est, anno CCCXCIII. ut adnotavit Dionysius in collectione. Quadraginta canones & unum constituit, qui deinde recensiti sunt in Concilio Carthaginensi tertio, de quo statim.

XVII. Sequitur plenarium Africae Concilium, quod Casario & Attico Coss. v. Kalendas Septembris Carthagine habuit Aurelius, id est, anno CCCXCVII. Vbi breviarium canonum, quod à Byzantinis Episcopis excerptum erat de Hipponensi Concilio, quodque ad Aurelium transmiserant, recitatum est & probatum; ut patet ex interlocutione Epigonii canone primo istius Concilii Carthaginensis apud Dionysium, qui omissus est in veteri collectione. Quod breviarium postea remissum est ad universas provincias; ut

compendio recensentes Episcopi quæ statuta sunt, ea facilius memoria retinerent, & sollicitius atque diligentius observarent. Extat epistola synodica cum abbreviationibus Concilii Hipponensis in veteri collectione & tomo primo Conciliorum. Sed in eo non stetit patrum sollicitudo. Quippe non contenti brevem canonum Hipponensium per provincias transmisisse, canones ipsos accuratiori examine perpenso in corpus Carthagenensium canonum, quos in eo Concilio statuerunt, transtulere, additis quibusdam quæ ad interpretationem vel ad novam definitionem pertinere videbantur. Vnde in Concilii Milevitani præfatione hæc sunt Aurelii verba, quibus confirmationem illorum capitulorum ab Episcopis exigit: *Quæ jamdudum vel in Hipponensi synodo firmata sunt, vel postmodum meliore consilio apud Carthagem definita, nunc quoque nobis ex ordine recitentur.*

XVIII. Hinc factum ut numerus canonum hujus Concilii Carthagenensis in quinquaginta excreverit, comprehensus in summa uno & quadraginta Hipponensis Concilii. Hoc est quod vocatur Carthagenense tertium in collectione veteri, quæ quinquaginta canones exhibet, compactos, ut dicebam, ex Hipponensibus inibi

diligentiùs discussis & ex propriis: quorum magna esse debet auctoritas, cum fuerint probati à tribus plenariis Conciliis, Hipponensi & Carthaginensi, & demum à Milevitano. Eadem ratione quam vetus collector amplexus est, canones hujus Concilii laudantur à Ferrando Diacono sub nomine Concilii Carthaginensis, etiam illi quorum mentio in breviario Concilii Hipponensis. quod ad fastidium ex collatione variorum canonum probari posset. Sed sufficiet illustre exemplum in canone de scripturis canonicis, quem tribuit Hipponensi Concilio ejus breviarium; Ferrandus verò numero CCXXVIII. tribuit Concilio Carthaginensi tit. XLV. qui est XLVII. in edito Concilio Carthaginensi tertio.

XIX. Laudantur quidem à Ferrando canones Concilii Hipponensis, sed alterius quàm nostri. Etenim canones quos ex eo Concilio per compendium profert, non pertinent ad nostrum Hipponense. Quippe num. XXXIV. Ferrandus notat ista: *Vt Episcopi sive Presbyteri ea quae sunt in locis ubi ordinantur, ad alia loca non transferant, nisi causas antè reddiderint. Concilium Hipponensium tit. v. Et num. XXXV. Vt Episcopi quicquid nomine suo comparaverint, cogantur Ecclesiae refundere; quicquid autem*

eis donatur, cui voluerint conferant. Concil. Hippon. tit. viii. Item numero xxxviii. Ut Episcopus matricis non usurpet quicquid fuerit donatum Ecclesiis quæ in diœcesi constitutæ sunt. Concil. Hippon. tit. ix. Laudatur quoque idem Concilium à Ferrando numero liv. & num. xcv. Tum numero cxxxviii. Ut accusator, si in loco ubi est ille qui accusatur violentiam timuerit, locum sibi proximum eligat. Quorum omnium est altum silentium in Hipponensi nostro, ut patet ex illius breviario, imò & in Carthagenensibus; præter titulum viii. qui videtur concidere cum canone xlix. Concilii tertii, quo Ferrandus utitur: quem maluit ex Hipponensi secundo citare ob rei qua de agebatur continentiam quàm ex Carthagenensi tertio, ubi priùs definitus erat: ut vel hinc pateat post omnia Carthagenensia editum istud Hipponense secundum.

XX. Ceterùm quod attinet ad canones Carthagenensis tertii; ex eo Ferrandus laudat xlv. & vetus collectio eos omnes ad quinquaginta redigit. Quare castiganda potiùs quàm laudanda est Dionysii nimia diligentia, qui canones Hipponenses à Carthagenensibus distinxit, cum satius fuisset in unum corpus eos redigere, exemplo tum veteris collectionis, tum

ipſius Ferrandi Diaconi Carthaginenſis,
 Sed toleranda eſſet huiusmodi *ἀϋϋϋϋϋϋ*,
 ſi puros Hipponenſes exhibuiſſet abſque
 mixtura, & Carthaginenſe ab iis ſecrevi-
 ſet. In quo dupliciter peccavit. Partem
 quippe Hipponenſium canonum, quos
 Aurelius ſelegerat ut ex eorum compage
 canones Concilii ſexti partim conficeret,
 in ſua collectione Dionyſius omiſit: quo-
 niam in eo Concilio ſexto, à quo collec-
 tionem orditur, jam erant inſerti. Quae
 ſententia eſt horum verborum in collec-
 tione Dionyſii agentis de Concilio Hip-
 ponenſi: *Gēſta huius Concilii ideo deſcripta
 non ſunt quia quae ibi ſtatuta ſunt, in pri-
 oribus inſerta ſunt*, id eſt, in Concilio ſexto,
 quod ordine antecedit. Atqui debuerat
 id obſervare ſaltem, quinam canones
 pertinerent ad Concilium Hipponenſe,
 brevi eorum canonum vel eorum numero
 propoſito, ut diſtingui poſſent à ceteris
 Concilii ſexti.

XXI. Aliud eſt hominis erratum,
 quòd Carthaginenſis Concilii ſub conſu-
 latu Caeſarii & Attici, quod eſt tertium,
 canones cùm diſertè exhibere ſeſe proſi-
 teatur, aliquot tamen permiscet qui ſunt
 meri Hipponenſes. Ejus rei periculum fa-
 ciemus ex breviario Hipponenſi, ubi de ſi-
 liis non facilè emancipandis ab Episcopis &

& clericis canone xv. agebatur, qui secundus est Concilii Carthaginensis apud Dionysium. Ne in sacramentis aliud offeratur præter panem & vinum aqua mixtum statuit Hipponense Concilium num. xxv. quod Dionysius adscribit canoni iv. Carthaginensis tertii. Vt Episcopi & clerici ad virgines & viduas soli non accedant cavet Hipponense num. xxvi. quod canoni quinto Carthaginensi tribuit Dionysius. Idemque erratum admittit in plerisque aliis canonibus, ut in can. vi. vii. viii. ix. x. xi. xii. xiii. xiv. xv. qui omnes pertinent ad Hipponense Concilium, ut patet ex eorum breviario. At tamen quoniam probati & aucti in Carthaginensi, rectius cum veteri collectione & Ferrando Carthaginensi tertio omnia adscribemus; omissa mentione Hipponensis illius Concilii, quod transfusum est in Carthaginense & ab eo penitus abscortum.

XXII. Faceffit tamen negotium in hoc Carthaginensi tertio adnotatio quæ canoni xlvii. (ubi quænam scripturæ sint canonicæ definitur) adjecta est his verbis: *Hoc etiam fratri & consacerdoti nostro Bonifacio vel aliis earum partium Episcopis pro confirmando isto canone innotescat, quia à patribus ista accepimus in Ecclesia legenda.*

R.

Bonifacius enim in pontificatum euectus fuit anno quadringentesimo decimo octavo. Quare non potuit ejus mentio fieri in Concilio tertio, quod habitum fuit anno trecentesimo nonagesimo septimo. Unde sequi videtur confusa & permista omnia à veteri collectore, qui huic Concilio tertio tribuit canonem istum de scripturis, Concilio sexto adscriptum apud Dionysium; ubi adnotatio illa de canone à Bonifacio confirmando inserta est, rectè, juxta rationem temporis. Atamen, ut antea monui, cùm canon iste editus fuerit primùm in Hipponensi Concilio, dein à Carthaginensi tertio firmatus, ipso etiam Ferrando teste, non est quòd lis ulla moveatur adversùs fidem veteris collectoris: qui quidem canones Concilii sexti cùm ommitteret, noluit tamen lectorem fraudari eleganti illa & necessaria definitione quæ in eo Concilio sexto adjecta fuerat huic capitulo de scripturis, scilicet ea de re ad summum Pontificem referendum, ut auctoritate sua canonem illum confirmaret. Quæ adnotatio rectè congruit cum eo quod tunc gerebatur quando ipsum Carthaginense tertium actis Concilii sexti unà cum aliis insertum est & ad Bonifacium transfmissum.

XXIII. Porrò ex eo canone insignis illa & eximia Romanæ sedis auctoritas demonstratur quam in communibus Ecclesiæ negotiis ordinandis possidebat. Licet enim canones universos ad Bonifacium synodus Africana transmitteret illius decreto vel silentio firmandos, at in gravi illo negotio de scripturarum canone specialiter ejus auctoritatem imploravit, ut eum confirmet. Quod à Pontifice in synodo Romana fieri debere, ex more in ceteris negotiis minoris etiam momenti jam recepto, noverant Africani. Ideo Bonifacium præ ceteris & nominatim, sed alios quoque *earum partium*, id est, Italiæ sive Romanæ synodi Episcopos, consulendos statuunt. Itaque in veteri codice, apud Binium, hujus adnotationis lemma sic conceptum est: *De confirmando isto canone transmarina Ecclesia consulatur.* Vnde patet Africanos patres latuisse constitutionem Innocentii primi; qui epistola quam dedit ad Exuperium Tolosanum Episcopum Stilicone II. & Anthemio Coss. id est anno ccccv. easdem esse scripturas canonicas definierat quas complexi sunt Africani isto canone; & deinde, majorum exemplo, Tridentina synodus.

XXIV. Sanè Iudæorum canon an-

R ij

gustior erat quàm fuerit postea canon Ecclesiæ catholicæ ; quæ pro canonicis scripturis libros aliquot habuit quos Iudæi in sua notitia non describebant , ut de libris Machabæorum disertè docuit Augustinus. Inter ipsos quoque veteres Ecclesiæ Christianæ magistros de quibusdam libris controversum fuit , non sanè an eorum lectio ad pietatem conducirer, sed an pari auctoritate cum aliis censer deberent. quod tandem his definitionibus Innocentii & Africani Concilii compositum est. Inde factum ut in collectione Dionysii ultimus canon id est sexagesimus Laodicenæ synodi desideretur , in quo , juxta sententiam orientalium , veteris & novi testamenti libri canonici describuntur , quoniam à definitione occidentalis Ecclesiæ discrepabat. Quam tamen regulam sexagesimam vetus collectio non rejecit ; quia in plerisque illi conveniebat cum Romanæ & occidentalis Ecclesiæ usu , qui canone Carthaginensi explicatur.

C A P V T V I.

*De synodo Africana habita Cesario
& Attico Conf.*

I. **S**VPEREST ut discutiamus quæ ratio Dionysium impulerit ut duo